

Posudek oponentky diplomové práce

Jméno diplomantky: Jiřina Neumannová

Téma a rozsah práce: Právní úprava statusu osob se zvláštními potřebami v azylových směrnících EU, 70 stran textu.

Datum odevzdání: září 2011

Aktuálnost (novost) tématu

Diplomantka si vybrala téma, které je v právu poměrně nové. Ve své práci se věnuje poměrně úzké otázce postavení osob se zvláštními potřebami (autorka je označuje zkratkou OZP, čehož se přidržím i v tomto posudku), což je téma, kterému se v závazných dokumentech pro oblast azylu a uprchlictví věnuje pozornost až v posledních letech. Samozřejmě nelze pominout Úmluvu o právech dítěte; děti jsou ale z hlediska autorkou probírané tematiky pouze jednou ze skupin osob se zvláštními potřebami. Téma je jak nové, tak i aktuální. Dokumenty, které se dané otázce věnují, jsou právě nyní revidovány a jejich kritické hodnocení je tedy žádoucí.

Práce je v českém prostředí ojedinělá. Dílčí výzkumy a studie jsou zpracovány neziskovými organizacemi, v akademickém prostředí se tématu zatím větší pozornost nevěnuje (pouze kratší zmínky v publikacích).

Náročnost tématu

Práci hodnotím jako náročnou na zpracování. Téma jako takové zatím nebylo více zpracováno, autorka vycházela především z primárních pramenů a sama je hodnotila. Diplomantka se věnovala i vlivu evropských směrnic na českou vnitrostátní legislativu, což opět nebylo rozsáhleji zpracováno a musela zde tedy zacházet jak se zněním směrnic, tak i s judikaturou.

Práce je zpracována metodou analytickou. Autorka si klade za cíl poskytnout co možná nejkomplexnější pohled na dané téma, což práci splnila.

Kritéria hodnocení práce

Ke zpracování tématu:

Práce je členěna do úvodu, pěti částí a závěru. Včleněn je obsah a seznam použité literatury. Práce je zpracována s využitím primárních i sekundárních pramenů, především tedy primárních pramenů a judikatury, jedná se tedy o skutečně samostatný výzkum, který využívá sekundárních pramenů v menším rozsahu. To ale neznamená, že by byla opominuta literatura, nikoli, ta, která se k dané tematice váže, byla v dostatečné míře zpracována.

Autorka se věnuje nejen existujícím azylovým směrnicím, ale i návrhům na jejich revize. Spojení úpravy existující na evropské a české úrovni s praktickými aspekty řízení o udělení mezinárodní ochrany v ČR je čtivé a přináší mnohé zajímavé postřehy.

Po formální stránce nemám k práci připomínek.

K obsahu práce:

Diplomantka pečlivě sleduje logicky vystavěnou strukturu práce. Dívá se popořadě na azylové směrnice, které postavení OZP upravují, vždy ukazuje návrhy změn těchto směrnic a také hodnotí českou právní úpravu a praxi. Srovnání obou úprav, z nichž první mění druhou, ale tato změna nemusí být vždy vhodně provedená, umožňuje poukázat za možné nedostatky v procesu transpozice směrnic do českého právního řádu.

Ze zpracování je zřejmé, že má autorka s tématem osobní zkušenost. Díky ní dokáže hodnotit aplikační praxi, vyjadřovat se pochvalně i kriticky o transpozici konkrétních ustanovení relevantních směrnic atd. Zaujalo mě například zpracování otázky omezení osobní svobody v rámci letištního řízení. Letištní řízení jako takové je známý (poněkud problematický) bod české praxe. Autorka zde vhodně ukazuje jak na pozitivní aspekty právní úpravy, tak i na limity, které toto řízení má.

Zaujalo mě také to, které osoby jsou v praxi vnímány ze strany Správy uprchlických zařízení jako OZP, resp. osoby hodné zvláštního zřetele. To, že se zde objevují např. i muži s homosexuální orientací mě vede k otázce, **zda by podle diplomantky měla být skupina LGBTI žadatelů zařazena do OZP, případně proč**. Ostatně by bylo zajímavé zjistit, proč Správa uprchlických zařízení hovořila o mužích s homosexuální orientací, a nikoli o ženách – lesbách apod.

Práce je svým zpracováním velice kvalitní. Systematicky zpracovává jednotlivé aspekty, které dané téma v současné právní úpravě na evropské úrovni má. Sleduje českou teorii i praxi a obsahuje konkrétní doporučení.

Závěr:

Autorka prokazuje výbornou znalost dokumentů i literatury. Samostatně pracovala s dokumenty, judikaturou i sekundárními prameny. Práce má vyváženou strukturu, členění je logické a jednotlivé kapitoly na sebe věcně navazují. Předložená práce naplňuje kritéria kladená na diplomovou práci, je výborně zpracovaná, napsána odborným jazykem, vybavena poznámkovým aparátem a seznamem literatury. Práci proto doporučuji k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako výbornou.

Otázky k zodpovězení při obhajobě

V textu posudku je jedna otázka k zodpovězení při obhajobě vyznačena.

Dále bych se chtěla diplomantky zeptat na to, zda je podle ní rozčleňování problematiky azylu a uprchlictví na užší a užší otázky v konečném důsledku ku prospěchu osob. Mám na mysli paralelu vytváření diplomantkou zkoumané kategorie osob s vytvářením např. konceptu alternativy vnitřního útěku. Vždy jde o otázky velmi logické a z hlediska práva – stejně jako vytvoření skupiny osob se zvláštními potřebami, či kategorie LGBTI žadatelů – odůvodněné, ale nesou s sebou nutnost zvažování stále více a více aspektů, což (i finančně) zatěžuje řízení o udělení ochrany a státy jsou pak opatrnější v přijímání osob a vytvářejí procesní instituty jako např. institut třetích bezpečných zemí či sankcí pro dopravce. Není důraz na ochranu ve svém důsledku poškozením osob, které potřebují ochranu?

Jakou roli bude podle diplomantky hrát do budoucna Evropský azylový podpůrný úřad v jí zkoumané oblasti i obecně?

V Praze dne 12. 9. 2011

Mgr. Věra Honusková, Ph. D.
oponentka diplomové práce